

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 911(477)+32

DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2026.97.2>

Борис ЯЦЕНКО, д-р геогр. наук, проф.

ORCID ID: 0009-0000-0204-7951

e-mail: Boris.Yatsenko@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Наталія ДОВГАНЬ, канд. геогр. наук, доц.,

ORCID ID: 0000-0002-9824-9108,

e-mail: natalia_koroma@knu.ua,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

УКРАЇНА В ГЕОГРАФІЧНОМУ СВІТІ ЄВРОПИ ТА ГЕОПРОСТОРІ ЄВРАЗІЇ

Вступ. У статті розглядаються особливості трансформації геополітичного й гео економічного статусу України в умовах повномасштабної війни. Акцент зроблено на переосмисленні ролі України як стратегічного безпекового, логістичного та інноваційного хабу в контексті глобальних трансформацій міжнародного простору, а також на посиленні її значення у світових виробничо-логістичних і продовольчих ланцюгах. Окрему увагу приділено ролі транснаціональних корпорацій у цих процесах.

Методи. Дослідження базується на застосуванні системного, геополітичного та гео економічного підходів, а також методів порівняльного, структурно-функціонального й концептуального аналізу. Використано положення геополітичних теорій регіонального поділу світу (зокрема, концепції Гарма де Блія) та сучасні соціогеографічні підходи. Інформаційну основу становлять наукові публікації, аналітичні звіти міжнародних організацій і статистичні дані.

Результати. Установлено, що Україна поступово трансформується з "перехідної зони" у стратегічний вузол (pivot) європейського та євразійського геопростору. Реалізація ініціативи "Шляхи солідарності" забезпечила перевезення понад 170 млн т вантажів та формування альтернативних логістичних маршрутів, якими здійснюється до 80 % імпорту країни. Збереження ролі України як одного із ключових світових експортерів аграрної продукції сприяє забезпеченню продовольством близько 400 млн осіб у країнах Азії, Африки та Близького Сходу. Водночас транснаціональні корпорації змінюють інвестиційні стратегії, переходячи до довгострокової присутності, локалізації виробництва та участі у відновленні економіки України.

Висновки. Доведено, що сучасна Україна набуває ознак багатофункціонального стратегічного хабу, який інтегрує безпекові, економічні та інноваційні функції в умовах глобальних трансформацій. Її роль у міжнародному геопросторі визначається як здатністю до забезпечення стійкості в умовах кризи, так і потенціалом інтеграції в європейські та глобальні економічні системи. Перспективи подальшого розвитку залежать від ефективності інституційних реформ, безпекових гарантій і масштабів міжнародної підтримки післявоєнного відновлення.

Ключові слова: Україна, геополітика, гео економіка, транснаціональні корпорації, стратегічний хаб, безпека, логістичні коридори, продовольча безпека.

Вступ

Вже із середини ХХ ст., у міру розвитку науково-технічної революції (НТР) та інформаційно-технічної революції (ІТР), дослідники гуманітарних наук систематично вивчають закономірності функціонування *господарства постіндустріального світу (World Economy)*. Водночас актуальною залишається необхідність глибокого розуміння проблем *Світового порядку (World Order)*, що визначають сучасну міжнародну політику та глобальні процеси (Kissinger, 2015, p. 8).

Метою роботи є дослідження проблеми вивчення *геополітичного позиціонування держави Україна як складової Географічного Світу Європи, що набуває* все більшої актуальності в політичній географії та геополітиці.

У цьому контексті важливим є також уточнення термінології. Зокрема, у складі назви "Україна" міститься корінь "край", який у географічному значенні означає територію, країну, а в переносному або емоційному сенсі може означати батьківщину, рідну землю, Вітчизну (Скляренко, 1991; Янко, 1998; Magocsi, 2010). Цей лексичний нюанс підкреслює, що географічна назва держави в культурному й історичному контексті є одночасно і просторовою, і ціннісною категорією, що відображає ідентичність, спадщину та територіальну належність народу.

Теоретичні основи та джерела дослідження геопростору України в системі географічної структури світу. Сучасна географічна наука в умовах глобальних транс-

формацій і загострення геополітичного суперництва потребує переосмислення фундаментальних категорій, що описують структурування земного простору. Питання місця України в географічному світі Європи та геопросторі Євразії постає не суто картографічною проблемою, а складним вузлом взаємодії фізичних, культурних та ментальних чинників. У цьому контексті особливого значення набувають роботи Гарма де Блія та Олега Шаблій, чий підходи пропонують комплементарну картину світу, де Україна виступає критичним елементом глобальної стабільності й самобутнім осередком європейської цивілізації (Блій, & Шаблій, 2004).

Концептуальне структурування глобального простору в працях Гарма де Блія ґрунтується на виокремленні "географічних царин" (realms) – найбільших одиниць районування світу, що мають внутрішню єдність культурних, економічних і політичних ознак. У цій моделі Україна традиційно визначається як "лінгвістична та економічна "перехідна зона" ("transition zone") на стику Європейського та російського світів, де межі цивілізаційного впливу постійно трансформуються під тиском геополітичних зрушень. Паралельно з цим, Олег Шаблій обґрунтував суб'єктність України як самостійної соціогеосистеми. Використовуючи геоофський підхід, він спрямував дослідження на деколонізацію національного геопростору й подолання імперської спадщини, доводячи нерозривний зв'язок країни з європейським культурно-політичним полем.

Синтез цих двох шкіл – через поєднання макроструктур де Блія та національної самоідентифікації Шаблія – дозволяє сформувати цілісне бачення макрорегіонального поділу планети. Саме інтеграція таких методологічних підходів дає змогу виділити стійкі геопросторові утворення, що визначають сучасний світовий лад. Фахівці політичної географії та геополітики вважають, що в другій половині XX ст. на планеті склалося певна кількість великих Географічних Світів (Блій, & Шаблій, 2004, с. 18–22). Частина з них знаходиться на теренах простору Євразії. Крім держав Європи, до них належать Російська Федерація (визнається авторами як єдиний Географічний простір), країни півдня Західної Азії (разом із Північною Африкою), а також країни Географічних Світів Східної, Південної та Південно-Східної Азії.

Особливості геополітичного положення геопростору, на якому формувалася, зростала і утвердилася Україна як держава, полягають у тому, що його головний осередок знаходиться у зв'язку з геополітичними осями Євразії. Протягом усієї історії людства це був відкритий геопростір, на якому відбувалися переміщення народів, їхня взаємодія або протистояння. В умовах складного перебігу буремної історії України в процесі здобуття незалежності суспільство, в ментальність якого закладено традиції "Слави і Волі", вибрало демократичний цивілізаційний шлях розвитку, а *сила* держави, відбиваючи військове вторгнення Росії, стверджується як один із осередків "*геополітичної сили*" європейського і світового рівня (Бойко, Брайчевський, & Яценко, 2024, с. 244–48).

Методи

У межах дослідження геополітичного позиціонування України як складової географічного світу Європи та трансформації її ролі у глобальному геопросторі застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних географічних методів, що забезпечують багатовимірний аналіз об'єкта дослідження.

Методологічну основу становить системний підхід, який дозволяє розглядати Україну як цілісну соціогеосистему, що функціонує у взаємозв'язку із глобальними політичними, економічними й безпековими процесами. У поєднанні з ним використано геополітичний підхід, спрямований на аналіз просторових аспектів розміщення держави, її ролі у світовому порядку та взаємодії із ключовими геоакторами.

Історико-географічний метод застосовано для дослідження еволюції геополітичного статусу України в контексті змін міжнародної системи від середини XX ст. до сучасності. Це дозволило виявити трансформацію її ролі від "перехідної зони" до стратегічного вузла (pivot) у євразійському просторі.

Порівняльно-географічний метод використано для аналізу підходів до структурування глобального простору в концепціях Гарма де Блія та Олега Шаблія (Блій, & Шаблій, 2004), що дало змогу інтегрувати різні теоретичні моделі та сформувати комплексне бачення місця України у світовій географічній структурі.

Метод контент-аналізу застосовано для опрацювання наукових публікацій, аналітичних звітів міжнародних організацій, документів державних інституцій і матеріалів транснаціональних корпорацій, що дозволило узагальнити сучасні тенденції розвитку України в умовах війни та післявоєнної трансформації.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані міжнародних організацій (FAO, World Bank, OECD), аналітичні звіти інвестиційних та консалтингових структур, а також матеріали державних органів і профільних інституцій. Для аналізу економічних показників застосовано

статистичні методи узагальнення й порівняння, що дозволили виявити структурні зміни у ВВП, експорті та секторальному розвитку економіки України.

Крім того, використано метод гео економічного аналізу, який дав змогу оцінити роль транснаціональних корпорацій як мережових акторів глобального розвитку та їх вплив на трансформацію економічного і просторового статусу України. Особливу увагу приділено аналізу глобальних виробничих ланцюгів, логістичних потоків та інвестиційних стратегій ТНК.

Поєднання зазначених методів забезпечило комплексність дослідження, дозволило врахувати як макрорегіональні закономірності, так і внутрішні трансформаційні процеси, а також обґрунтувати сучасну роль України як безпекового, логістичного й гео економічного хабу в системі європейського та світового простору.

Результати

Геополітичні вектори України в Євразії. В економічному поступу держави на початку XXI ст. формуються ділові комунікації з країнами Європи та Євроатлантичної спільноти на Заході, відносини з країнами Азії – на Півдні та Сході, і окремо, непрості відносини з Росією на Північному Сході.

Підкреслимо, що у відносинах з Росією ідея української державності завжди йшла в розріз з імперською міфологією російської історії та політики. Тож і нині, на початку XXI ст., продовжується силовий тиск на вже незалежну державу аж до агресивного вторгнення на її територію та розв'язання несправедливої війни.

Євроатлантичний вектор держави в першу чергу реалізує необхідність розвитку відносин із країнами географічного світу Європи. Південний і Південно-Східний вектори пов'язані з перспективами розвитку відносин з мусульманськими країнами Близького та Середнього Сходу (особливо з Туреччиною), державами Південної Азії (Індія та ін.) та Східної Азії (Японія, Південна Корея, КНР тощо).

Українське суспільство і держава мають усі передумови для успішного розвитку і залучення до політичного, економічного й соціально-культурного життя світу як рівноправного суб'єкта відносин. Це і талановитість українського народу, його культура, яка має глибокі євроцивілізаційні корені, ресурсні та геопросторові можливості землі його буття, а у глобальному вимірі – постіндустріальні тренди розвитку сучасного динамічного світу планети.

Економіка України, як новоутвореної незалежної держави, початково розвивалася в умовах складної геополітичної й економічної кон'юнктури. Унаслідок цього країна нині займає відносно скромні позиції у світових рейтингах, забезпечуючи близько 0,4 % світового ВВП, що відповідає її частці у чисельності населення планети (Central Intelligence Agency, 2022). Водночас спостерігається відносно збалансована структура основних секторів економіки. З початку XXI ст. структура економіки України зазнала суттєвих змін порівняно з радянським періодом, а товарний експорт став більш диверсифікованим (табл. 1). Особливо зросла роль сектора послуг, зокрема інформаційних технологій, телекомунікацій і науково-дослідних розробок. За оцінками аналітиків, частка ІТ-сектору у ВВП країни нині становить близько 11 %, а до 2030 р. може зрости до 15 %, що визначає його як потенційно конкурентну перевагу України у Центральноєвропейському регіоні завдяки експортній орієнтації, стійкості до кризових чинників і здатності інтегруватися у глобальну економіку (Capital Times, 2025).

Таблиця 1

Структура ВВП України на початку XXI століття

	2020, %	2024, %	2030, % (прогноз)
Сільське господарство	13	11	9
Добувна промисловість	6	4	4
Переробна промисловість та енергетика	14	8	7
Будівництво й операції з майном	7	11	10
Оптова та роздрібна торгівля	18	18	16
Транспорт і логістика	8	9	8
Інформаційні технології, телеком	8	11	15
Інше	26	25	23

Джерело: Capital Times, 2025.

Паралельно науково-технічний і промисловий потенціал країни зазнають прискореної трансформації, особливо в оборонно-промисловому комплексі (ОПК). Повномасштабна війна стала каталізатором формування нової моделі взаємодії України з європейськими партнерами, яка передбачає не лише постачання озброєння, а й створення спільних виробництв, технологічних альянсів та інтеграцію українських підприємств у європейські оборонні виробничі ланцюги. У межах Європейської оборонно-промислової стратегії (EDIS) українські підприємства беруть участь у спільних закупівлях, коопераційних проєктах і програмах розвитку оборонних технологій, що сприяє адаптації ОПК до стандартів ЄС і поглиблює співробітництво між виробниками обох сторін (Ministry of Strategic Industries of Ukraine, 2024).

Спільні виробничі проєкти передбачають локалізацію виробництва окремих систем озброєння, безпілотних платформ, артилерійських систем і засобів радіоелектронної боротьби. Це забезпечує взаємну модернізацію оборонних секторів: Україна отримує доступ до фінансування, технологій і стандартів ЄС, тоді як європейські партнери використовують український бойовий досвід і інновації, сформовані в умовах сучасних воєнних дій (Laraiev, 2025). Як результат, формується нова модель європейської оборонної індустріальної екосистеми, у якій Україна поступово стає стратегічно значущим елементом виробничих і технологічних ланцюгів. Зростання потужностей українського ОПК, що вже забезпечує значну частину потреб Збройних Сил, а також розвиток міжнародних спільних підприємств сприяють інтеграції країни до європейського оборонного ринку і посилюють її роль у міжнародному військово-технічному співробітництві (Ministry of Defence of Ukraine, 2026; Litra, 2025).

Ці процеси відбуваються в контексті загальної трансформації української економіки на шлях постіндустріального розвитку. Подібно до інших євразійських країн, що обрали відповідну модель (країн ЄС, Японії, Китаю, Південної Кореї, Тайваню, Сінгапуру, Туреччини та ін.), економіка України дедалі більше покладається на наукові дослідження, вищу освіту та інноваційну діяльність. Країна володіє значним науково-технічним потенціалом, який може бути задіяний у міжнародному науково-технічному співробітництві. Водночас обмеженням залишається недостатня сформованість потужних корпоративних угруповань, які у сучасній світовій економіці виступають ключовими *акторами* міжнародної економічної діяльності. Це стримує повноцінну інтеграцію національної економіки до глобальної системи міжнародних відносин та обмежує реалізацію економічного потенціалу України в системі *Світового Порядку*.

Транснаціональні корпорації як мережеві детермінанти економічного та геопросторового розвитку України. У сучасній архітектоніці світового порядку концепція "географічних царин" (realms) Гарма де Блія (Блій, & Шаблій, 2004) доповнюється діяльністю транснаціональних корпорацій (ТНК), які сьогодні виступають не лише економічними феноменами, а й потужними незалежними геоакторами. Якщо де Блій визначає Україну як "лінгвістичну та економічну перехідну зону" між Європейською та російською "царинами", то через призму транснаціоналізму цей простір постає як критичний вузол у глобальних ланцюгах доданої вартості. ТНК, володіючи ресурсами, що часто перевищують ВВП багатьох національних урядів, формують "нову географію влади", де вплив визначається не лише державними кордонами, а й конфігурацією виробничих, фінансових та інформаційних мереж.

У контексті євразійського геопростору ТНК реалізують складні просторові стратегії, маніпулюючи територіальними ресурсами для оптимізації глобальних виробничих мереж. Для України це означає трансформацію її статусу: із пасивної буферної зони вона перетворюється на арену взаємодії глобальних гравців, де національна соціогеосистема (за О. Шаблієм) мусить адаптуватися до викликів "екологічного та економічного імперіалізму" (Блій, & Шаблій, 2004). Зокрема, контроль над стратегічними ресурсами – від аграрного сектору до критичних мінералів та енергетичної інфраструктури – стає об'єктом конкуренції між державними інтересами та стратегіями максимізації прибутку ТНК. Таким чином, сучасний світовий лад визначається взаємодією стабільних географічних світів і динамічних транснаціональних мереж, де суб'єктність України стверджується через її здатність інтегруватися в ці мережі як повноправний і високотехнологічний партнер.

Тому транснаціональні корпорації (ТНК) доцільно розглядати як мережевий рівень, що накладається на класичні "географічні царини" Гарма де Блія. У той час як де Блій структурує світ через територіальні макрореґіони, ТНК виступають "головними архітекторами сучасної глобалізації", які пов'язують ці простори через глобальні виробничі мережі (GPN). Ключовими тезами, що підтверджують зв'язок між ТНК та географічними світами й царинами, є:

- *ТНК як архітектори простору*, оскільки вони є "форматорами географії світової економіки", що діють поперек кордонів де Блійських світів.

- *Перехідна зона може бути мережевим вузлом*, наприклад, статус України як "перехідної зони" ("transition zone"), за де Блієм, у поєднанні з ТНК-підходом означає,

що вона є місцем "багаторівневої взаємодії" між державами та корпораціями.

• **Геополітична суб'єктність**, яку ТНК можуть підсилити, оскільки є сьогодні найдинамічнішим структурним елементом, який здатний з'єднувати фактори виробництва різної державної належності, що підсилює роль України як *логістичного та безпекового хабу*.

Україна, як країна з перехідною економікою і стратегічним географічним положенням на межі Європейського Союзу та Євразійського простору, перебуває у зоні активного інтересу транснаціонального капіталу. З одного боку, ТНК розглядають Україну як перспективний ринок і майданчик для виробничої локалізації, з іншого – як країну з високими ризиками, пов'язаними з воєнною загрозою, нестабільною інституційною системою та недосконалою інфраструктурою (UNCTAD, 2023). Аналіз ролі ТНК в Україні вимагає урахування контексту трансформаційних процесів, які тривають після 1991 р., а також впливу російсько-української війни з 2014 р. та повномасштабного вторгнення з 2022 р.

Після здобуття незалежності ТНК почали "заходити" в Україну в кілька хвилин:

• **1990-ті роки** – перший етап лібералізації економіки, стихійна приватизація, початок діяльності таких компаній, як Coca-Cola, Philip Morris, Nestlé;

• **2000–2013** – період "глибокого залучення" іноземного капіталу, особливо у харчовій промисловості, банківському секторі, ритейлі. Активно діяли Raiffeisen Bank, Metro, McDonald's, Carlsberg, ArcelorMittal;

• **після 2014 р.** – частковий відтік ТНК, зниження інвестиційної активності через анексію Криму, конфлікт на Донбасі;

• **після 2022 р.** – переорієнтація ТНК на гуманітарні, інфраструктурні та логістичні завдання; одночасно з цим – підготовка до післявоєнного відновлення.

Очікується, що саме транснаціональні корпорації відіграватимуть ключову роль в економічній реконструкції України після завершення війни. Ідеться як про прямі інвестиції у відновлення інфраструктури, житла, промисловості, так і про партнерські проекти в енергетиці, IT, логістиці, аграрному секторі (UkraineInvest, n.d.), впровадження принципів ESG* (екологія, соціальна відповідальність, управління) для побудови сталого розвитку за європейськими стандартами (Economic Council, n.d.; HBM Partners, 2025).

Сучасний стан економіки України характеризується безпрецедентним поєднанням екзистенційних викликів та унікальних можливостей для структурної модернізації. Транснаціональні корпорації (ТНК) відіграють у цьому процесі центральну роль, трансформуючись із пасивних спостерігачів або традиційних інвесторів у стратегічних партнерів, що забезпечують стійкість держави. Аналіз 2024–2025 рр. свідчить про те, що відбулося фундаментальне переосмислення економічної активності: відновлення розглядається не як майбутня перспектива, а як "жива економічна трансформація", що вже триває в реальному часі (CMS Cameron McKenna ..., 2026). Попри колосальні збитки, які на початок 2024 р. оцінювалися в 155 млрд дол. США прямих інфраструктурних пошкоджень та понад 500 млрд дол. загальних економічних утрат, адаптивність бізнесу та суспільства дозволила стабілізувати макроекономічну ситуацію (OECD, 2025).

Участь ТНК в українській економіці на сьогодні визначається не лише пошуком прибутку, а й інтеграцією у

глобальні ланцюги створення вартості, які проходять через Східну Європу. Резиліентність економіки, підтримана ефективними політичними заходами та значною зовнішньою допомогою, створила підґрунтя для поступового зростання ВВП, яке у 2026 р. прогнозується на рівні 3,9 % (OECD, 2025). Цей показник є результатом не лише ефекту низької бази, а й глибокої реконфігурації активів міжнародними гравцями, які бачать у країні майбутній хаб промислового та технологічного розвитку в межах Європейського Союзу (UkraineInvest & UBN Network, 2025).

Стратегічний інтерес ТНК до України підкріплюється прогресом у європейській інтеграції. Завершення скринінгу національного законодавства на відповідність нормам ЄС і підтвердження Європейською Комісією готовності розпочати переговори про вступ за ключовими розділами (фундаментальні права, внутрішній ринок, зовнішні відносини) створюють для корпорацій зрозумілу правову рамку на середньострокову перспективу (CMS Cameron McKenna ..., 2026). Це зменшує інституційні ризики та стимулює приплив капіталу в сектори з високою доданою вартістю.

Одним із найцікавіших феноменів воєнного періоду став вихід українських компаній на рівень транснаціональних корпорацій. Група NOVA (Нова пошта) стала яскравим прикладом "зворотних інвестицій", коли компанія із країни, що перебуває у стані війни, освоює ринки ЄС та США. До початку 2026 р. мережа Nova Post налічувала понад 50 тис. точок обслуговування, включаючи 15 817 відділень та 34 186 поштоматів (Nova Poshta, 2026a). Експансія в Європі охоплює 16 ринків, де компанія вже працює прибутково у п'ятьох із них, попри жорстку конкуренцію з боку місцевих лідерів. Стратегія Nova Post Europe передбачає подвоєння мережі до кінця 2026 р., з акцентом на максимальну швидкість доставки (напр., доставка Берлін – Варшава наступного дня) (Nova Poshta, 2026b). У лютому 2026 р. компанія офіційно вийшла на ринок США через партнерство з UPS, відкривши доступ до 6 тис. партнерських локацій для відправлень в Україну (Barabaltchouk, 2026).

Водночас транснаціональні корпорації у сфері логістики інвестують у розвиток контейнерних терміналів на західному кордоні та розширення портової інфраструктури, що є критично важливим для функціонування "*Шляхів солідарності*" (Solidarity Lanes), які забезпечують безперебійний рух експортно-імпортних потоків в умовах блокади морських шляхів (CMS Cameron McKenna ..., 2026). Ініціатива, започаткована Європейським Союзом у травні 2022 р., передбачає формування мультимодальних логістичних коридорів (залізничних, автомобільних і річкових), що дозволяють здійснювати експорт аграрної продукції, металу та інших товарів, а також імпорт критично важливих ресурсів. З моменту запуску через ці маршрути було перевезено понад 170 млн т вантажів, а до 80 % імпорту України здійснюється саме ними, що частково компенсувало втрату морської логістики та сприяло стабілізації економіки країни. "Шляхи солідарності" виконують не лише економічні, а й геополітичні та гуманітарні функції, сприяючи інтеграції України до ринку Європейського Союзу і зміцненню глобальної продовольчої безпеки (European Commission, Directorate-General ..., 2025; European Commission, 2025). Додатковими механізмами підтримки виступають

* **ESG (Environmental, Social, Governance)** – це концепція оцінки діяльності компаній і організацій за трьома ключовими нефінансовими критеріями: екологічними, соціальними та управлінськими. Вона широко використовується в інвестиціях, корпоративній стратегії та політиці сталого розвитку.

ініціативи "Зерно з України" (*Grain from Ukraine*) та відновлення роботи *Чорноморського коридору*, які частково відновили експорт аграрної продукції (European Commission, 2024). У результаті Україна зберігає ключову роль у забезпеченні світової продовольчої системи, постачаючи продукцію для близько 400 млн осіб у країнах Азії, Африки та Близького Сходу (FAO, 2024). Водночас у міжнародному економічному дискурсі підкреслюється, що у коротко- та середньостроковій перспективі "повноцінна заміна українського аграрного експорту іншими джерелами є малоімовірною" (FAO, 2024). У цьому контексті розвиток альтернативних транспортних маршрутів, зокрема через "Шляхи солідарності", сприяв інтеграції України до європейського логістичного простору та формуванню нової конфігурації транспортних потоків, що підвищує її роль як ключового вузла регіональної та глобальної інфраструктури (European Commission, 2024).

Для багатьох ТНК рішення про інвестування в Україну нерозривно пов'язане з виходом із російського ринку. Процес "самосанкцій" та припинення діяльності в РФ став серйозним випробуванням для глобального бізнесу. Станом на січень 2026 р. лише 547 міжнародних компаній (12,8 %) повністю залишили Росію, тоді як понад 55 % продовжують там працювати, часто піддаючись значним репутаційним та етичним ризикам (Kyiv School of Economics, 2026a). Проте умови роботи в Росії стають дедалі токсичнішими. У 2025 р. активізувалася практика примусового вилучення активів іноземних компаній. Серед жертв – такі гіганти, як Rockwool (Данія) та SanPacK (Польща/США), чії активи були передані під контроль російських структур без компенсації (Kyiv School of Economics, 2026a). Прямі втрати іноземного бізнесу в Росії від списань і виходу з ринку вже перевищили 170 млрд дол. США (Kyiv School of Economics, 2026b).

На цьому тлі Україна пропонує прозору модель партнерства. Попри закриття публічного доступу до реєстру "Міжнародних спонсорів війни" у березні 2024 р. через тиск партнерів, уряд продовжує моніторити етичну поведінку ТНК через Міжвідомчу робочу групу з питань санкційної політики (Business & Human Rights Resource Centre, 2024). Для корпорацій перенесення потужностей з Росії до України або країн Східної Європи стає не лише економічним, а й ціннісним вибором, який підтримується інструментами Ukraine Investment Framework (European Commission, n.d.).

Попри оптимістичні тренди, діяльність ТНК в Україні стикається з низкою фундаментальних перешкод. Найбільш гострими є дефіцит робочої сили, спричинений масовим переміщенням населення та мобілізацією, а також триваючі атаки на енергетичну й логістичну інфраструктуру (OECD, 2025). Брак кваліфікованих кадрів змушує компанії інвестувати в програми перекваліфікації та адаптації ветеранів, що є частиною стратегії соціальної стійкості (Ukraine Recovery Conference, n.d.). Інституційні слабкості, такі як корупція й неефективна судова система, залишаються серйозними внутрішніми загрозами, які інвестори ставлять в один ряд із російською агресією (The Odessa Journal, 2025). Реформа судової влади та зміцнення антикорупційних органів є необхідними умовами для переходу від надзвичайних інвестицій до стійкого економічного розвитку (OECD, 2025). Важливими викликами є також воєнна інфляція та валютні ризики. ТНК змушені оперувати в умовах обмеженого доступу до капіталу на внутрішньому ринку, що робить їх залежними від зовнішнього фінансування та гарантій міжнародних фінансових інституцій (OECD, 2025). Подальше пом'якшення валютних обмежень Національним банком

України (як це було зроблено у лютому 2025 р.) є критичним сигналом для відновлення довіри інвесторів (UkraineInvest & UBN Network, 2025).

Транснаціональні корпорації стали невід'ємним елементом архітектури безпеки й відновлення України. Період 2024–2026 рр. демонструє, що успіх ТНК у країні залежить від їхньої здатності інтегруватися в процеси модернізації, використовуючи переваги євроінтеграції та доступ до міжнародних механізмів страхування ризиків. Для транснаціональних корпорацій стратегічного значення набуває перехід до моделі довгострокової присутності, яка передбачає розміщення науково-дослідних і дослідно-конструкторських підрозділів у приймаючих країнах, розвиток локальних виробничо-логістичних ланцюгів і активну участь у реалізації проєктів сталого ("зеленого") відновлення. У свою чергу, українська держава має зосередитися на забезпеченні верховенства права, подальшій дерегуляції та створенні умов для повернення людського капіталу.

Україна як безпековий хаб і "донор безпеки". Використання терміна "хаб" стосовно України в умовах повномасштабної війни є дедалі поширенішим у сучасному академічному та геополітичному дискурсі (2024–2026 рр.), проте це поняття набуває специфічного воєнного та стратегічного змісту (Muravitskyi, 2025; Nikiforenko, & Kuryliuk, 2024).

Сучасні концепції розглядають Україну вже не як пасивний об'єкт безпекового захисту, а як центральний елемент нової європейської архітектури безпеки. Вона перетворюється на глобальний центр (хаб) для тестування та впровадження новітніх військових технологій, зокрема безпілотних систем і засобів радіоелектронної боротьби. Водночас досвід України у веденні високотехнологічної війни стає основою для формування нових стандартів НАТО та ЄС. Таким чином, Україна набуває військової суб'єктності та трансформується у "стратегічний актив" Європи, здатний стримувати агресію на східному фланзі та сприяти зміцненню стратегічної автономії континенту.

У воєнних умовах Україна також дедалі виразніше виявляє себе як ключовий елемент глобальних логістичних систем, передусім у сфері продовольчої безпеки. Попри блокування морських портів, руйнування інфраструктури й постійні безпекові загрози, її роль як вузла міжнародних ланцюгів постачання критично важливих ресурсів не лише зберігається, а й набуває нових стратегічних вимірів. Це зумовлено тим, що країна залишається одним із провідних світових експортерів зернових і олійних культур, від яких залежить продовольче забезпечення значної частини населення планети (FAO, 2024).

Трансформація геоекономічної ролі України має суттєві наслідки для діяльності транснаціональних корпорацій. У межах геополітичної концепції регіонального поділу світу, запропонованої де Блієм (de Blij, 2007), Україна тривалий час розглядалася як частина "перехідної зони" ("transition zone"), що характеризується інституційною нестабільністю та структурними трансформаціями. Водночас сучасні воєнно-політичні й економічні процеси змінюють це сприйняття: Україна поступово перетворюється на стратегічний вузол (pivot), який має ключове значення для функціонування регіональних логістичних мереж, безпекової архітектури та виробничих ланцюгів (Muravitskyi, 2025; Nikiforenko, & Kuryliuk, 2024).

У цьому контексті транснаціональні корпорації, особливо в аграрному секторі, логістиці, енергетиці й оборонно-промисловому комплексі, розглядають Україну як перспективний майданчик для довгострокових

інвестицій. Ідеться не лише про використання ресурсів або виробничих потужностей, але й про формування нової доданої вартості через технологічні інновації, адаптацію виробництва до умов воєнної економіки та використання унікального досвіду, накопиченого в умовах війни (UNCTAD, 2023; Dragon Capital, 2022).

Окремого значення набуває масштабна післявоєнна реконструкція України, вартість якої за різними оцінками становить від 486 до 700 млрд дол. США, що робить її найбільшим інвестиційним проєктом у Європі з часів Другої світової війни (OECD, 2025). Участь транснаціональних корпорацій у цьому процесі означає не лише внесок у відновлення держави, а й можливість для глобального бізнесу вплинути на формування нового економічного ландшафту Європи, в якому Україна посідає місце потужного промислового, технологічного, логістичного й безпекового хабу. У цьому процесі ТНК виступатимуть ключовими провідниками капіталу, інновацій і управлінських стандартів.

Отже, сучасний статус України як логістичного й безпекового вузла виходить за межі традиційного розуміння транзитної території. Ідеться про формування динамічного, адаптивного хабу, що функціонує в умовах високої невизначеності та багаторівневих безпекових викликів. Це вже не лише центр мирного транзиту, а стратегічний вузол, який поєднує продовольчу безпеку, військово-технологічні інновації та інтеграцію до європейських і глобальних економічних мереж (Muravitskyi, 2025; Nikiforenko, & Kuryliuk, 2024).

Особливості геополітичного позиціонування України в Євразії. Регіон східної частини Географічного Світу Європи, в якому розташована Українська держава, є геополітичним "стиковим" вузлом (*geopolitical junction region*) центральної частини Євразії. Протягом історії людства це був простір взаємодії або протистояння множин геополітичних утворень Європи і тих експансіоністських сил, що рухалися на Європу зі сходу материка. Після укладання Вестфальського договору 1648 р. (Вестфальський договір і досі залишається авторитетним документом тепер уже в системі світових міжнародних відносин), політична карта Європи демонструвала модель – гегемонію європоцентризму і агресивної експансії московської держави, яка згодом розрослася до масштабів імперської Росії.

У часи нової й новітньої історії потужні ареали економічної активності на теренах Євразії склалися на Заході (Західна й Центральна Європа) та Сході (Східно-Азійський географічний регіон). У геополітичному вимірі Вестфальська система поступилася Віденській, яка радикально трансформувала політичну карту Європи після Наполеонівських війн; надалі континент пережив дві світові війни, що остаточно змінили міжнародні відносини. Понад три століття домінуючі вектори міжнародних комунікацій на континенті йшли із заходу на схід (морем оминаючи південь Азії та "Шовковим шляхом" – по суші). Унаслідок Другої світової війни політичну організацію європейського геопростору було сформовано відповідно до положень Ялтинсько-Потсдамських угод (зауважимо, – це період т. зв. "холодної війни"). Після розпаду Радянського Союзу – правонаступника імперської Росії – геополітична система "після холодної війни" в Євразії стала домінуючою, а проєвропейський вибір орієнтації незалежної України (а також держав Балтії) у новій геополітичній ситуації ослабив традиційний "імідж" Росії.

Водночас зросла економічна роль Східноазійських країн (аж до розмірів 40 % ВВП світу) і геополітичні

вектори й зовнішня політика на континенті суттєво переорієнтувалися. Водночас Японія та Китай реалізовували програми активізації трансєвразійських комунікацій, спрямовані на посилення взаємодії між азійськими та європейськими державами в межах єдиної геополітичної системи (Асо, 2007, с. 5–9; Яценко, & Ткачук, 2007, с. 14–18). Геометрія євразійських геополітичних векторів хоч і не змінилася кардинально, але стала більш західноорієнтованою (причому з орієнтацією не тільки на Європу, але й на Англо-Америку). Японські теоретики розглядали держави Центрально-Східної Європи, насамперед Польщу та Україну, як "опорні" регіони ініціативи "Арка свободи та процвітання" (*"Arc of Freedom and Prosperity"*), концепція японської зовнішньої й безпекової політики, запропонована урядом Японії та японськими аналітичними центрами на початку 2000-х років), а також виділяли морські маршрути з Південної Азії через Індійський океан до Європи з огляду на активізацію економік країн Південної Азії. Окрім посилення ролі Японії як регіонального і глобального гравця, передбачалося сформувати "архітектуру безпеки та процвітання" як противагу нестабільним або авторитарним зонам впливу. За концепцією китайських теоретиків, ініціатива "Пояс і шлях" КНР (*Belt and Road Initiative (BRI)*) реалізується як морськими "Шляхом" (*21st Century Maritime Silk Road*) на південь від материка, так і відродженням давнього сухопутного "Поясу Шовкового шляху" (*Silk Road Economic Belt*), що проходить через Західну Азію та охоплює регіони Близького та Середнього Сходу.

Бачення місця України серед геополітичних царин (realms) географічних світів планети. На півночі Євразії, попри низку вікопомних подій, мало що змінилося з часів Російської імперії. Досі як *мідний вершник в Петербурзі на Сенатській площі* "...руку простягає / мов Світ увесь хоче загартувати...". У поемі "Сон" Тараса Григоровича Шевченка ця думка передана найвиразніше (Шевченко, 1957).

На Заході – манить блиск елегантної Європи і країн Євроатлантичного вектора планети з усіма принадами свободи (але, на жаль, не волі). На Сході – бачимо важливі динамічно зростаючі країни півдня Західної Азії (поки що нафтодобувні, в перспективі – індустріальні й рекреаційні) та несумірно великі контингенти населення Індії та Китаю. На Півдні – від чорноморських портів України дороги ведуть в океан – через Босфор, Суец або Гібралтар, а далі – по всіх світах.

Незалежна Україна історично склалася на *терені* Слави і Волі народу, приязного до всіх, кому дорогі принципи товариства, добросусідства та плідної співпраці. Тож можливості контактів із країнами всіх Великих Географічних Світів планети в рамках *Світового Порядку (World Order)* для давньої країни і, водночас, молодої держави – є природними й бажаними.

Україна, давня країна і водночас молода незалежна держава, історично постала на землі Слави і Волі народу, що її населяє. У мужній боротьбі за свободу проти однієї із сильних армій світу вона стала одним із осередків "Геополітичної Сили" (*POWER*) європейського та світового масштабу. Держава є однією із провідних у Центрально-Східній Європі та має сприятливі можливості геополітичного позиціонування в Євразії, а згодом – і у світовому порядку як толерантний партнер взаємодії із країнами великих геопросторів планети (Яценко, 2025).

Сучасна геополітична суб'єктність України ґрунтується на її фундаментальній трансформації з пасивного "об'єкта міжнародного захисту" на активного "донора безпеки" Європейського континенту. Цей процес знаменує

собою перегляд класичної парадигми Гарма де Блія, згідно з якою Україна тривалий час розглядалася як лабільна "перехідна зона" ("transition zone") на стику макро-регіональних світів. На сучасному етапі держава утверджується як центральний вузол (pivot) європейської архітектури безпеки, де її оборонно-промисловий потенціал та технологічні інновації, апробовані в умовах високоінтенсивного конфлікту, стають наріжним каменем для забезпечення стратегічної автономії Європи.

Така зміна ролі в системі географічних світів – від периферійного простору до суб'єктного актора – детермінується унікальним поєднанням бойової експертизи, досвіду дипломатії воєнного часу та інституційної стійкості суспільства. Це дозволяє Україні інтегруватися в європейську систему координат не лише як культурно-історичний складник, а й як незамінний елемент забезпечення довготривалої міжнародної стабільності.

Дискусія і висновки

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що геополітичне позиціонування України в Євразії зазнає глибокої трансформації, яка виходить за межі класичних уявлень про "перехідну зону" (transition zone) у концепції Гарма де Блія. Україна дедалі чіткіше утверджується як стратегічний вузол (pivot), що поєднує просторові, безпекові, економічні й цивілізаційні виміри європейського географічного світу. У цьому контексті її роль змінюється від периферійного об'єкта впливу до активного суб'єкта формування регіональної та глобальної архітектури.

У дискусійному вимірі важливо підкреслити, що поєднання підходів Гарма де Блія та Олега Шаблія дозволяє розглядати Україну як складну соціогеосистему, яка одночасно функціонує в межах глобальних географічних царин і зберігає власну цивілізаційну суб'єктність. Такий синтез теоретичних підходів демонструє, що сучасний світ не є виключно територіально організованим, а набуває мережевого характеру, де ключову роль відіграють як держави, так і транснаціональні корпорації.

Особливого значення набуває роль ТНК як мережевих детермінантів трансформації геопростору. Вони виступають не лише економічними акторами, а й інструментами впливу на конфігурацію геополітичних векторів, формуючи глобальні виробничі ланцюги та інтегруючи Україну у світову економіку. У цьому сенсі Україна стає не просто територією розміщення виробництва, а повноцінним учасником глобальних мереж створення доданої вартості, що посилює її геоекономічну та геополітичну вагу.

Окремим результатом дослідження є підтвердження того, що сучасна Україна виконує функції багатовимірного хабу – безпекового, логістичного та інноваційного. Її трансформація у "донора безпеки" Європи свідчить про якісну зміну статусу в системі міжнародних відносин. Це особливо виявляється у контексті військово-технологічного розвитку, інтеграції в оборонні стандарти НАТО та ЄС, а також у формуванні нових підходів до колективної безпеки.

Водночас результати дослідження демонструють, що процес геополітичної трансформації України супроводжується низкою викликів. До ключових належать інституційна нестабільність, демографічні втрати, воєнні ризики й необхідність глибоких структурних реформ. Саме ці фактори визначатимуть швидкість і якість переходу України до ролі повноцінного географічного та геоекономічного центру.

У контексті євразійського простору Україна займає унікальне положення на перетині основних геополітичних векторів – європейського, азійського та євроатлан-

тичного. Це створює як додаткові можливості для розвитку, так і підвищені ризики, пов'язані з конкуренцією глобальних акторів. Водночас саме така "перехресна" позиція забезпечує Україні потенціал стати важливим елементом глобального балансу сил.

Підсумовуючи, можна дійти таких ключових висновків:

- Україна еволюціонує від "перехідної зони" до стратегічного вузла європейського та євразійського геопростору.
 - Геополітичні вектори України формуються під впливом взаємодії європейського, азійського та глобального напрямів розвитку.
 - Транснаціональні корпорації виступають ключовими мережевими акторами, що впливають на трансформацію економічного та геопросторового статусу держави.
 - Україна набуває нової ролі як безпековий донор і елемент європейської системи стримування загроз.
 - Геоекономічна та геополітична суб'єктність України посилюється завдяки інтеграції у глобальні виробничі, логістичні та інноваційні мережі.
- Отже, сучасне місце України в географічному світі Європи та геопросторі Євразії визначається не лише її географічним положенням, а й здатністю до адаптації, інституційної трансформації та інтеграції у глобальні процеси. Це дозволяє розглядати Україну як один із ключових елементів майбутньої архітектури світового порядку, де поєднуються безпекові, економічні та цивілізаційні виміри розвитку.

Внесок авторів: Борис Яценко – концептуалізація, методологія, написання (оригінальна чернетка); Наталія Довгань – концептуалізація, методологія, написання (оригінальна чернетка, перегляд і редагування).

Джерела фінансування. Автори заявляють про відсутність зовнішнього фінансування для проведення цього дослідження та підготовки рукопису до публікації.

Список використаних джерел

- Асо, Т. (2007). "Арка свободи і процвітання" – розширення горизонтів зовнішньої політики Японії. *Східний Світ*, 3, 5–10.
- Блій, Г., & Шаблій, О. (2004). *Географія: Світи, регіони, концепти*. Либідь.
- Бойко, В. М., Брайчевський, Ю. С., & Яценко, Б. П. (2024). *Географія 10*. Перун.
- Скляренко, В. (1991). Звідки походить назва Україна. *Україна: громадсько-політичний, літературно-художній часопис*, 1, 20, 39.
- Шевченко, Т. Г. (1957). *Кобзар: поеми*. Академія наук УРСР.
- Янко, М. Т. (1998). *Топонімічний словник України* : словник-довідник. Знання.
- Яценко, Б. П. (2025). Категорія "сили" в геостратегії держав. *Український географічний журнал*, 2, 59–66. <https://doi.org/10.15407/ugz2025.02.059>
- Яценко, Б., & Ткачук, Л. (2007). Нова зовнішньополітична стратегія Японії і геоекономічна ситуація в Південній Євразії. *Східний світ*, 3, 10–18.
- 50Pros. (2026, February 21). *Fortune 500 companies list. Full rankings*. <https://www.50pros.com/fortune500>
- Amsden, A. H. (2001). *The Rise of "The Rest": Challenges to the West from Late-Industrializing Economies*. Oxford University Press.
- Barabaltchouk, C. (2026, February 18). *Ukraine's largest private courier Nova Post expands operations to the United States*. UNITED24 Media. <https://united24media.com/latest-news/ukraines-largest-private-courier-nova-post-expands-operations-to-the-united-states-16027>
- Bartley, T. (2018). *Transnational Corporations and Global Governance. Annual Review of Sociology*.
- Business & Human Rights Resource Centre. (2024, March 20). *Ukraine: Govt. shuts down list of intl sponsors of war over mounting pressure from EU & foreign countries*. <https://www.business-humanrights.org/en/latest-news/ukraine-govt-shuts-down-list-of-intl-sponsors-of-war-over-mounting-pressure-from-eu-foreign-countries/>
- Capital Times. (2025). *Capital Times*. <https://www.capital-times.com/en/home-english/>
- Central Intelligence Agency. (2022). *The World Factbook 2022–2023*. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>
- CMS Cameron McKenna Nabarro Olswang LLP. (2026, January). *Rebuilding Ukraine: A vital investment* [PDF]. CMS. <https://cms.law/en/media/local/cms-cmno/files/publications/other/rebuilding-ukraine-january-2026?v=1>

- de Blij, H. (2007). *The power of place: Geography, destiny, and globalization's rough landscape* (4th ed.). Oxford University Press.
- Dragon Capital. (2022). *Impact of geopolitical risks on foreign investment in Ukraine*. Dragon Capital Research.
- Economic Council. (n.d.). *ESG – practical information and relevance for exports*. <https://consecn.gov.md/en/esg-practical-information-and-relevance-for-exports/>
- European Commission, Directorate-General for Mobility and Transport. (2025, February 19). *Solidarity Lanes: Latest figures – January 2025*. https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/solidarity-lanes-latest-figures-january-2025-2025-02-19_en
- European Commission. (2024). *EU-Ukraine Solidarity Lanes: Logistics and transport corridors report*. EC Publications.
- European Commission. (2025, July 10). *EU-Ukraine Solidarity Lanes*. https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/eu-ukraine-solidarity-lanes_en
- European Commission. (n.d.). *Ukraine investment framework*. https://enlargement.ec.europa.eu/countries/ukraine/ukraine-investment-framework_en
- FAO. (2024). *Global food security and Ukraine's role in international grain supply*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Gereffi, G., Humphrey, J., & Sturgeon, T. (2005). The governance of global value chains. *Review of International Political Economy*, 12(1), 78–104. <https://doi.org/10.1080/09692290500049805>
- HBM Partners. (2025). *ESG / SDG guidelines*. <https://www.hbmapartners.com/media/hbmapartners/files/investment-products/10-other-files/hbm-partners---esg-sdg-guidelines.pdf>
- Kissinger, H. (2015). *World Order*. Penguin Books.
- Kyiv School of Economics. (2026a, January 16). *80 companies left the Russian market in 2025: The practice of forced seizures of foreign businesses in Russia is intensifying – KSE Institute analysis*. <https://kse.ua/about-the-school/news/79th-issue-of-the-regular-digest-on-impact-of-foreign-companies-exit-on-rf-economy/>
- Lapaiev, Y. (2025, March 12). *Europe – Ukraine defense industry collaboration expanding*. *Eurasia Daily Monitor*. Jamestown Foundation. <https://jamestown.org/europe-ukraine-defense-industry-collaboration-expanding/>
- Litra, L. (2025, September). *Defence co-production of Ukraine: From wartime necessity to strategic industry* (Discussion paper). New Europe Center. https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/Defence-co-production_eng_web.pdf
- Luciani, G. (2005). Oil and political economy in the international relations of the Middle East. *International Relations of the Middle East*.
- Magocsi, Paul R. (2010). *A History of Ukraine: The Land and Its Peoples*. University of Toronto Press.
- Ministry of Defence of Ukraine. (2026, February 19). *Ukraine's defence industry now meets over 50 % of Defence Forces' needs and advances joint production with Europe*. <https://mod.gov.ua/en/news/ukraine-s-defence-industry-now-meets-over-50-of-defence-forces-needs-and-advances-joint-production-with-europe>
- Ministry of Strategic Industries of Ukraine. (2024, March 6). *Ukraine became part of the European Defense Industrial Strategy*. <https://mspi.gov.ua/en/news/ukraine-became-part-of-the-european-defense-industrial-strategy>
- Muravitskyi, S. (2025) Ukraine as a Scientific-Technological, Economic, and Logistical Bridge between China and the European Union. *Ukrainian Policymaker*, 17, 65–77. <https://doi.org/10.29202/up/17/5>
- Narula, R., & Dunning, J. H. (2010). Multinational Enterprises, Development and Globalization: Some Clarifications and a Research Agenda. *Oxford Development Studies*, 38(3), 263–287. <https://doi.org/10.1080/13600818.2010.505684>
- Nikiforenko, V. (2024). Ukraine's transit potential amid the Russian invasion and cross-border logistics transformation. *Lex Portus*, 4, 12–25.
- Nikiforenko, V., & Kuryliuk, Yu. (2024). Ukraine's Transit Potential Amid the Russian Invasion and European Integration. *Lex Portus*, 10(4), 7–19. <https://doi.org/10.62821/lp10401>
- Nova Poshta. (2026a, January 27). 522 million parcels, 16.2 billion hryvnia in taxes, and 4 billion hryvnia in investments – these are the results of the NOVA group's work in Ukraine in 2025. <https://novaposhta.ua/en/news/nova-pidsumky-2025-ukrayina/>
- Nova Poshta. (2026b, March 13). *Nova Post Europe plans to double its network of branches in Europe by 2026*. <https://open4business.com.ua/en/nova-post-europe-plans-to-double-its-network-of-branches-in-europe-by-2026/>
- OECD. (2025). *OECD Economic Surveys: Ukraine 2025*. <https://doi.org/10.1787/940cee85-en>
- Ray, P., Ray, S., & Kumar, V. (2017). Internationalization of latecomer firms from emerging economies – The role of resultant and autonomous learning. *Asia Pacific Journal of Management*, 34(4), 851–873. <https://doi.org/10.1007/S10490-017-9527-Y>
- The Odessa Journal. (2025, November 25). *EBA: Ukraine's investment attractiveness index rises to 2.70 in 2025*. <https://odessa-journal.com/eba-ukraines-investment-attractiveness-index-rises-to-270-in-2025>
- Ukraine Recovery Conference. (n.d.). *Ukraine Recovery Conference*. <https://www.urc-international.com/>
- UkraineInvest & UBN Network. (2025, February). *Ukraine Monthly Report – February 2025*. UkraineInvest. <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2025/02/ubn-ukraineinvest-february-report.pdf>
- UkraineInvest. (n.d.). *UkraineInvest: Investment promotion agency of Ukraine*. <https://ukraineinvest.gov.ua/>
- UNCTAD. (2023). *World investment report 2023: Investing in sustainable energy for all*. United Nations Conference on Trade and Development. <https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2023>

References

- 50Pros. (2026, February 21). *Fortune 500 companies list. Full rankings*. <https://www.50pros.com/fortune500>
- Amsden, A. H. (2001). *The Rise of "The Rest": Challenges to the West from Late-Industrializing Economies*. Oxford University Press.
- Aso, T. (2007). "The arc of freedom and prosperity" – expanding the horizons of Japan's foreign policy. *Shidnij Svit*, 3, 5–10.
- Barabaltchouk, C. (2026, February 18). *Ukraine's largest private courier Nova Post expands operations to the United States*. UNITED24 Media. <https://united24media.com/latest-news/ukraines-largest-private-courier-nova-post-expands-operations-to-the-united-states-16027>
- Bartley, T. (2018). *Transnational Corporations and Global Governance*. Annual Review of Sociology.
- Blej, H., & Shablji, O. (2004). *Geografiya: Svity, rehiony, kontsepty*. Lybid [in Ukrainian].
- Boiko, V. M., Braichevskyi, Y. S., & Yatsenko, B. P. (2024). *Geography 10*. Perun [in Ukrainian].
- Business & Human Rights Resource Centre. (2024, March 20). *Ukraine: Govt. shuts down list of intl sponsors of war over mounting pressure from EU & foreign countries*. <https://www.business-humanrights.org/en/latest-news/ukraine-govt-shuts-down-list-of-intl-sponsors-of-war-over-mounting-pressure-from-eu-foreign-countries/>
- Capital Times. (2025). *Capital Times*. <https://www.capital-times.com/en/home-english/>
- Central Intelligence Agency. (2022). *The World Factbook 2022–2023*. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>
- CMS Cameron McKenna Nabarro Olswang LLP. (2026, January). *Rebuilding Ukraine: A vital investment* [PDF]. CMS. <https://cms.law/en/media/local/cms-cmno/files/publications/other/rebuilding-ukraine-january-2026?v=1>
- de Blij, H. (2007). *The power of place: Geography, destiny, and globalization's rough landscape* (4th ed.). Oxford University Press.
- Dragon Capital. (2022). *Impact of geopolitical risks on foreign investment in Ukraine*. Dragon Capital Research.
- Economic Council. (n.d.). *ESG – practical information and relevance for exports*. <https://consecn.gov.md/en/esg-practical-information-and-relevance-for-exports/>
- European Commission, Directorate-General for Mobility and Transport. (2025, February 19). *Solidarity Lanes: Latest figures – January 2025*. https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/solidarity-lanes-latest-figures-january-2025-2025-02-19_en
- European Commission. (2024). *EU-Ukraine Solidarity Lanes: Logistics and transport corridors report*. EC Publications.
- European Commission. (2025, July 10). *EU-Ukraine Solidarity Lanes*. https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/eu-ukraine-solidarity-lanes_en
- European Commission. (n.d.). *Ukraine investment framework*. https://enlargement.ec.europa.eu/countries/ukraine/ukraine-investment-framework_en
- FAO. (2024). *Global food security and Ukraine's role in international grain supply*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Gereffi, G., Humphrey, J., & Sturgeon, T. (2005). The governance of global value chains. *Review of International Political Economy*, 12(1), 78–104. <https://doi.org/10.1080/09692290500049805>
- HBM Partners. (2025). *ESG / SDG guidelines*. <https://www.hbmapartners.com/media/hbmapartners/files/investment-products/10-other-files/hbm-partners---esg-sdg-guidelines.pdf>
- Kissinger, H. (2015). *World Order*. Penguin Books.
- Kyiv School of Economics. (2026a, January 16). *80 companies left the Russian market in 2025: The practice of forced seizures of foreign businesses in Russia is intensifying – KSE Institute analysis*. <https://kse.ua/about-the-school/news/79th-issue-of-the-regular-digest-on-impact-of-foreign-companies-exit-on-rf-economy/>
- Lapaiev, Y. (2025, March 12). *Europe – Ukraine defense industry collaboration expanding*. *Eurasia Daily Monitor*. Jamestown Foundation. <https://jamestown.org/europe-ukraine-defense-industry-collaboration-expanding/>
- Litra, L. (2025, September). *Defence co-production of Ukraine: From wartime necessity to strategic industry* (Discussion paper). New Europe Center. https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/Defence-co-production_eng_web.pdf

- Luciani, G. (2005). Oil and political economy in the international relations of the Middle East. *International Relations of the Middle East*.
- Magocsi, Paul R. (2010). *A History of Ukraine: The Land and Its Peoples*. University of Toronto Press.
- Ministry of Defence of Ukraine. (2026, February 19). *Ukraine's defence industry now meets over 50% of Defence Forces' needs and advances joint production with Europe*. <https://mod.gov.ua/en/news/ukraine-s-defence-industry-now-meets-over-50-of-defence-forces-needs-and-advances-joint-production-with-europe>
- Ministry of Strategic Industries of Ukraine. (2024, March 6). *Ukraine became part of the European Defense Industrial Strategy*. <https://mspu.gov.ua/en/news/ukraine-became-part-of-the-european-defense-industrial-strategy>
- Muravitskyi, S. (2025). Ukraine as a Scientific-Technological, Economic, and Logistical Bridge between China and the European Union. *Ukrainian Policymaker*, 17, 65–77. <https://doi.org/10.29202/up/17/5>
- Narula, R., & Dunning, J. H. (2010). Multinational Enterprises, Development and Globalization: Some Clarifications and a Research Agenda. *Oxford Development Studies*, 38(3), 263–287. <https://doi.org/10.1080/13600818.2010.505684>
- Nikiforenko, V. (2024). *Ukraine's transit potential amid the Russian invasion and cross-border logistics transformation*. *Lex Portus*, 4, 12–25.
- Nikiforenko, V., & Kuryliuk, Yu. (2024). Ukraine's Transit Potential Amid the Russian Invasion and European Integration. *Lex Portus*, 10(4), 7–19. <https://doi.org/10.62821/lp10401>
- Nova Poshta. (2026a, January 27). *522 million parcels, 16.2 billion hryvnia in taxes, and 4 billion hryvnia in investments – these are the results of the NOVA group's work in Ukraine in 2025*. <https://novaposhta.ua/en/news/nova-pidsumky-2025-ukrayina/>
- Nova Poshta. (2026b, March 13). *Nova Post Europe plans to double its network of branches in Europe by 2026*. <https://open4business.com.ua/en/nova-post-europe-plans-to-double-its-network-of-branches-in-europe-by-2026/>
- OECD. (2025). *OECD Economic Surveys: Ukraine 2025*. <https://doi.org/10.1787/940cee85-en>
- Ray, P., Ray, S., & Kumar, V. (2017). Internationalization of latecomer firms from emerging economies – The role of resultant and autonomous learning. *Asia Pacific Journal of Management*, 34(4), 851–873. <https://doi.org/10.1007/S10490-017-9527-Y>
- Shevchenko, T. H. (1957). *Kobzar: Poems*. Academy of Sciences of the Ukrainian SSR [in Ukrainian].
- Sklyarenko, V. (1991). Where does the name Ukraine come from. *Ukraine: socio-political, literary and artistic magazine*, 1, 20, 39 [in Ukrainian].
- The Odessa Journal. (2025, November 25). *EBA: Ukraine's investment attractiveness index rises to 2.70 in 2025*. <https://odessa-journal.com/eba-ukraines-investment-attractiveness-index-rises-to-270-in-2025>
- Ukraine Recovery Conference. (n.d.). *Ukraine Recovery Conference*. <https://www.urc-international.com/>
- UkraineInvest & UBN Network. (2025, February). *Ukraine Monthly Report – February 2025*. UkraineInvest. <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2025/02/ubn-ukraineinvest-february-report.pdf>
- UkraineInvest. (n.d.). *UkraineInvest: Investment promotion agency of Ukraine*. <https://ukraineinvest.gov.ua/>
- UNCTAD. (2023). *World investment report 2023: Investing in sustainable energy for all*. United Nations Conference on Trade and Development. <https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2023>
- Yanko, M. T. (1998). *Toponymic dictionary of Ukraine: Dictionary-reference*. Znanynia [in Ukrainian].
- Yatsenko, B. P. (2025). The "power" category in the geostrategy of states. *Ukrainian Geographical Journal*, 2, 59–66 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/ugz2025.02.059>
- Yatsenko, B., & Tkachuk, L. (2007). Japan's New Foreign Policy Strategy and the Geoeconomic Situation in South Eurasia. *Shidnij Svit*, 3, 10–18 [in Ukrainian].

Отримано редакцією журналу / Received: 02.01.26
 Прорецензовано / Revised: 12.03.26
 Схвалено до друку / Accepted: 30.04.26
 Опубліковано / Published: 30.05.26

Boris YATSENKO, DSc (Geogr.), Prof.
 ORCID ID: 0009-0000-0204-7951
 e-mail: Boris.Yatsenko@gmail.com
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Nataliia DOVHAN, PhD (Geogr.), Assoc. Prof.
 ORCID ID: 0000-0002-9824-9108
 e-mail: nataliia_koroma@knu.ua
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

UKRAINE IN THE GEOGRAPHICAL WORLD OF EUROPE AND THE GEOSPACE OF EURASIA

Background. The article examines the transformation of Ukraine's geopolitical and geoeconomic status amid full-scale war. Particular attention is paid to redefining Ukraine as a strategic security, logistics, and innovation hub within the context of global transformations of the international space, as well as to strengthening its role in global production, logistics, and food supply chains. Special emphasis is placed on the role of transnational corporations in these processes.

Methods. The study is based on systemic, geopolitical, and geoeconomic approaches, as well as comparative, structural-functional, and conceptual analysis. It draws on geopolitical theories of world regional division (in particular, Harm de Blij's concept) and contemporary social-geographical approaches. The information base includes scientific publications, analytical reports of international organizations, and statistical data.

Results. It has been established that Ukraine is gradually transforming from a "transition zone" into a strategic pivot of the European and Eurasian geospace. The implementation of the "Solidarity Lanes" initiative has enabled the transportation of over 170 million tons of cargo and the formation of alternative logistics routes through which up to 80% of the country's imports are carried out. Ukraine's role as one of the world's key exporters of agricultural products contributes to food security for approximately 400 million people in Asia, Africa, and the Middle East. At the same time, transnational corporations are changing their investment strategies, shifting toward long-term presence, localisation of production, and participation in Ukraine's economic recovery.

Conclusions. It is demonstrated that contemporary Ukraine is acquiring the characteristics of a multifunctional strategic hub that integrates security, economic, and innovation functions amid global transformation. Its role in the international geospace is determined by both its capacity to ensure resilience in times of crisis and its potential for integration into European and global economic systems. Prospects for further development depend on the effectiveness of institutional reforms, the provision of security guarantees, and the scale of international support for post-war reconstruction.

Keywords: Ukraine, geopolitics, geoeconomics, transnational corporations, strategic hub, security, logistics corridors, food security.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.